

mun. Chișinău, str. P. Rareș, nr.18,
Republica Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+ 373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Chișinău, P.Rareș, 18 street,
Republic of Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Nr. 2r-928/16 din 07.12.16

**Domnului Alexandru Tănase
Președintele Curții Constituționale a RM**

Prin prezenta, în baza încheierii din 30.11.2016, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, vă expediază cererile Verei Arhip în vederea examinării constituționalității sintagmei”Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova (...)” din art.12¹ din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art.17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art.2 lit.d) din Legea nr.789 din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: „dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art.16 lit.c) din Legea nr.789 din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma „și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”.

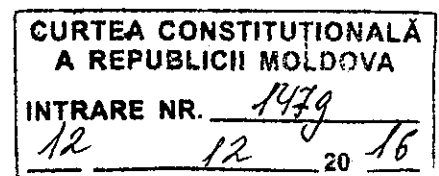
Anexă: copia cererii de recurs concretizată, copia demersului nr.1, copia demersului nr.2, copia încheierii din 30.11.2016 și cauza civilă nr.25c¹¹-364/15.

Cu respect,

**Președintele Interimar al Colegiului civil,
comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție**

T.Chișca-Doneva

Ex: T.Bradu

Prima instanță: Judecătoria Centru mun. Chișinău
Judecător: S. Tizu
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: I. Cimpoi, N. Simciuc, A. Panov

Dosarul nr. 2r-928/16

Î N C H E I E R E

30 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele, judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

Judecătorii:

Galina Stratulat, Ion Druță

examinînd chestiunea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, la cererile înaintată de Arhip Vera,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Arhip Vera împotriva executorului judecătoresc Stoian Grigore, cu privire la anularea actului de constatare nr. 176 CA-5/15 din 16 noiembrie 2015 și suspendarea acestuia,

c o n s t a t ă :

La 07 decembrie 2015, Arhip Vera a depus cerere de chemare în judecată împotriva executorului judecătoresc Stoian Grigore cu privire la anularea actului de constatare nr. 176 CA-5/15 din 16 noiembrie 2015 și suspendarea acestuia.

Prin încheierea Judecătoriai Centru mun. Chișinău din 09 decembrie 2015, nu s-a dat curs cererii de chemare în judecată depuse de Arhip Vera, reclamantului fiind acordat un termen de 5 zile, din momentul recepționării încheierii, pentru înlăturarea neajunsurilor și anume de a concretiza cercul participanților la proces și pretențiile înaintate de către reclamantă față de pîrît.

Prin încheierea Judecătoriai Centru mun. Chișinău din 24 decembrie 2015, cererea a fost restituită în temeiul art. 171 alin. (2) CPC al RM.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2016, s-a respins cererea reprezentantului recurentei Arhip Vera, avocatul stagiar Grabovski Fulga privind repunerea în termenul de declarare a recursului. S-a respins ca tardiv recursul declarat de reprezentantul Verei Arhip, avocatul Grabovski Fulga, împotriva încheierii Judecătoriai Centru mun. Chișinău din 24 decembrie 2015.

La 29 iulie 2016, reprezentantul Verei Arhip, avocatul stagiar Grabovski Fulga a depus cerere de revizuire împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2016, solicitînd admiterea acesteia și casarea deciziei instanței de recurs cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța competentă. Totodată, a înaintat o cerere prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 17 Cod de procedură civilă, art. 2 lit. d) și art. 16 lit. c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr. 798 din 26 martie 1996, în pricina civilă la cererea lui Arhip Vera către executorul judecătoresc

Stoian Grigore cu privire la anularea actului de constatare nr. 176 CA-5/15 din 16 noiembrie 2015 și suspendarea procesului.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 22 septembrie 2016, s-a respins cererea înaintată de reprezentatul Verei Arhip, avocatul stagiar Grabovski Fulga, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 17 Cod de procedură civilă, art. 2 lit. d) și art. 16 lit. c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr. 798 din 26 martie 1996, în pricina civilă la cererea lui Arhip Vera către executorul judecătoresc Stoian Grigore cu privire la anularea actului de constatare nr. 176 CA-5/15 din 16 noiembrie 2015 și suspendarea procesului.

Tot la 22 septembrie 2016, prin o altă încheiere a Curții de Apel Chișinău, s-a respins ca fiind inadmisibilă cererea de revizuire înaintată de reprezentantul Verei Arhip, avocatul stagiar Grabovski Fulga, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2016.

Nefiind de acord cu încheierile menționate, la 07 octombrie 2016, Vera Arhip a declarat recurs, solicitând casarea încheierilor Curții de Apel Chișinău din 22 septembrie 2016, cu restituirea cauzei spre rejudecare.

La 31 octombrie 2016, Arhip Vera Prin a depus cerere de recurs concretizată și 2 cereri privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, solicitând:

-Ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru verificarea constituționalității sintagmei „*Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova (...)*” din art. 12¹ din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova.

-Ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru verificarea constituționalității prevederilor:

- Art. 17 din Codul de Procedură Civilă al RM;
- Art. 2 lit. d) din legea nr. 789 din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: „*dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători*”;
- Art. 16 lit. c) din legea nr. 789 din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma „*și adoptă hotărâri cu caracter explicativ*”.

În conformitate cu art. 12¹ CPC, „Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale, instanța de judecată formulează o sesizare a Curții Constituționale pe care o transmite prin intermediul Curții Supreme de Justiție”.

Conform § 82-83 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituția Republicii Moldova, Curtea a reținut că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

În conformitate cu art. 12¹ alin. (3) CPC, „Din momentul emiterii de către instanță a încheierii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și pînă la adoptarea hotărîrii de către Curtea Constituțională, procedura de examinare a pricinii sau de executare a hotărîrii pronunțate se suspendă”.

În conformitate cu art. 260 alin. (1) lit. e) CPC, instanța judecătorească este obligată să suspende procesul în cazul ridicării excepției de constituționalitate.

Avînd în vedere normele legale enunțate, cît și faptul că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil, Colegiul consideră necesar de a remite în adresa Curții Constituționale a cererii înaintate de Arhip Vera și de a suspenda procesul.

În conformitate cu art. art. 12¹, 260 alin. (1) lit. e), art. 269-270 CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e :

Se admite cererea Verei Arhip privind sesizarea Curții Constituționale.

Se remit Curții Constituționale cererile Verei Arhip, în vederea examinării constituționalității sintagmei „Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova (...)” din art. 12¹ din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 17 din Codul de Procedură Civilă al RM, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: „dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma „și adoptă hotărîri cu caracter explicativ”.

Se suspendă procesul în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Arhip Vera împotriva executorului judecătoresc Stoian Grigore, cu privire la anularea actului de constatare nr. 176 CA-5/15 din 16 noiembrie 2015 și suspendarea acestuia.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele,
judecătorul

/semnătură/

Tamara Chișca-Doneva

Judecătorii

/semnătură/

Galina Stratulat

/semnătură/

Ion Druță

Copia corespunde originalului:
Judecător

Ion Druță

31.10.2016

1

Dosar nr. 2r-928/16

Către: CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Recurent: ARHIP Vera,
I.L. Caragiale 26, ap. 14, mun. Chișinău

Intimat: Biroul Executorului Judecătoresc Grigore Stoian,
MD-2068, mun. Chișinău, str. M. Costin 7, bir. 614

CERERE DE RECURS
(concretuzată)

Curtea Supremă de Justiție
Secția scrisori și audiență - 2
Nr. de intrare 944
31, 10 2016

În fapt,

Pe 16 noiembrie 2015, executorul judecătoresc Stoian Grigore emite Actul de constatare nr. 176CA-5/15, în care constată, cu încălcarea unui șir de norme legale, existența pe proprietatea doamnei Arhip Vera a unui gard cu înălțimea de 2,65 m, fără consimțământul acesteia. Actul respectiv a fost prezentat drept probă într-un litigiu în desfășurare la Judecătoria Buiucani, în care doamna Arhip are calitatea de pîrît pe acțiunea reconvențională pe faptul demolării gardului, de către partea adversă.

Pe 07 decembrie 2015, Arhip Vera a depus la Judecătoria Centru cerere de chemare în judecată împotriva executorului judecătoresc Stoian Grigore cu privire la anularea Actului de constatare nr. 176CA-5/15 din 16 noiembrie 2015 și suspendarea acestuia.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 09 decembrie 2015, nu s-a dat curs cererii, reclamantei fiindu-i acordat un termen de 5 zile pentru înlăturarea neajunsurilor, din momentul recepționării copiei de pe încheiere.

Însă copia de încheiere nu a fost recepționată niciodată de recurentă. Mai mult, aceasta lipsește inclusiv din dosarul examinat, astfel încît conținutul acesteia îi este necunoscut recurenteii pînă în prezent.

Prin Încheierea judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 24 decembrie 2015, cererea a fost restituită, în temeiul art. 171 (2) CPC al RM.

Pe 11 martie 2016, reprezentantul dnei Arhip Vera, avocatul stagiar Fulga Grabovski, a declarat recurs împotriva Încheierii Judecătoriei Centru din 24 decembrie 2015, solicitînd repunerea în termen, admiterea recursului, casarea încheierii instanței de fond cu restituirea pricinii spre rejudecare în prima instanță în alt complet de judecată.

În motivarea recursului s-a indicat că, nefiindu-i cunoscută soarta cererii sale de chemare în judecată, pe 04.03.2016, reclamanta a semnat un mandat de reprezentare în instanța de judecată cu avocatul stagiar Fulga Grabovski. La aceeași dată, ultima a solicitat dosarul nr. 25c11-364/15 pentru a lua cunoștință cu materialele acestuia și a constatat că dosarul conține doar cererea și încheierea instanței din 24 decembrie 2016 privind restituirea cererii. Din dosar lipseau:

- Încheierea instanței din 9 decembrie 2015 de a nu se da curs cererii;
- suplimentul depus de reclamantă pe 23 decembrie 2015;
- dovada recepționării de reclamantă a încheierilor instanței de judecată;
- procesul-verbal al ședinței de judecată.

Din considerentele expuse supra, Încheierea de a nu da curs cererii de chemare în judecată nu îi este cunoscută recurentei nici până în prezent. Din dosar lipsea de asemenea orice semnătură a recurentei privind recepția cărorva acte ale instanței. Din acest motiv, s-a solicitat repunerea în termenul de declarare a recursului.

Pe 17 mai 2016, instanța de recurs a decis respingerea cererii de repunere în termenul de declarare a recursului ca tardiv, neinvocînd cadrul legal al RM, ci o **Recomandare a Curții Supreme de Justiție – nr. 54 „Cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanților la proces”**:

„În asemenea situație, argumentul reprezentantului recurentei că instanța nu i-a acordat reclamantei termen pentru înlăturarea presupuselor neajunsuri, din motivul neaducerii la cunoștința a încheierii din 09 decembrie 2015, este nefondat, deoarece prin neexecutarea corespunzătoare a obligației de recepționare a corespondenței se consideră că persoana a fost înștiințată despre locul, data și ora ședinței de judecată sau despre locul, data și ora efectuării unui act procedural, prin urmare cererea de repunere în termenul de declarare a recursului urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.

*Explicații în acest sens se conțin și în **Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 54 „Cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanților la proces”**.*

Pe 31.05.2016, revizuenta a solicitat Oficiului Poștal MD 2001 copia avizului recomandat nr. DS200120684AS (Încheierea instanței privind înlăturarea neajunsurilor), precum și a avizului de înștiințare contra semnătură, în sensul pct. 94 din HG nr. 798 din 18.06.2002 pentru aprobarea Regulilor privind prestarea serviciilor poștale.

Pe 04.07.2016, Î.S. „Poșta Moldovei” a remis răspunsul la informația solicitată, comunicîndu-i revizuintei că avizul F. 22 repetat despre parvenirea scrisorii recomandate nr. DS200120684AS nu a fost posibil de predat contra semnătură în momentul distribuirii pe 24.12.2015, deoarece dna Arhip V. lipsea de la domiciliu, iar acesta a fost lansat în cutia poștală.

În baza acestor circumstanțe – existența unui nou act ce dovedește necunoașterea de către recurentă a faptului parvenirii Încheierii Judecătorei Centru la oficiul Poștal Buiucani – reprezentantul recurentei a înaintat cerere de revizuire a Deciziei Colegiului civil al Curții de Apel Chișinău nr. 2r-842/16 din 17 mai 2016 și casarea integrală a acesteia, cu trimiterea spre rejudecare instanței competente.

Totodată, a fost ridicată excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, în temeiul art. 135 alin (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) lit. a) din legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1), lit. a), art. 39 din Codul jursidicției Constituționale, art. 12¹ din Codul de procedură civilă.

Pe 22 septembrie 2016, Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a emis două încheieri, prin care a respins atât cererea de revizuire, cât și demersul privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Motivele pentru care instanța a făcut acest lucru sînt următoarele:

ÎNCHEIEREA PRIVIND RESPINGEREA DEMERSULUI DE RIDICARE A EXCEPȚIEI DE NECONSTITUȚIONALITATE din 22 septembrie 2016:

“Astfel, reieșind din prevederile citate supra, Colegiul civil constată că propunerea înaintată de reprezentantul lui Arhip Vera, avocatul Grabovski Fulga cu privire la aesizarea Curții Constituționale din motiv că art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție **vin în contradicție directă cu prevederile art. 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, este neîntemeiată, or este evident că nu poate fi dispusă ridicarea excepției de neconstituționalitate asupra unei norme care este clară și lipsită de obscuritate.**”

ÎNCHEIEREA PRIVIND RESPINGEREA CERERERII DE REVIZUIRE din 22 septembrie 2016

“Astfel, raportînd prevederile legale expuse supra la circumstanțele pricinii, avînd în vedere că instanța de recurs nu s-a expus asupra fondului, respingînd cererea de repunere în termenul de declarare a recursului, iar recursul ca depus tardiv, Colegiul civil ajunge la concluzia de a respinge cererea de revizuire ca inadmisibilă.”

În drept, formulez următoarele

MOTIVE DE RECURS

Există o eroare de drept în sensul prevederilor art. 432 alin. (1), (2) lit. a), c), (4) CPC – Instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a interpretat în mod eronat legea, încheierile atacate nu cuprind motivele pe care se întemeiază acestea,

instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței, erorile comise de către instanță au dus la încălcarea dreptului la un proces echitabil al recurenteii.

ÎNCHEIEREA PRIVIND RESPINGEREA DEMERSULUI DE RIDICARE A EXCEPȚIEI DE NECONSTITUȚIONALITATE

Excepția de neconstituționalitate ridicată în cadrul examinării cererii de revizuire pe cauza dată a fost întemeiată pe prevederile art. 135 alin (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) lit. a) din legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1), lit. a), art. 39 din Codul jurisdicției Constituționale, art. 12¹ din Codul de procedură civilă.

Interpretarea coroborată a normelor de drept invocate presupune ca instanța în fața căreia a fost ridicată excepția să nu se expună asupra temeiniciei demersului, această prerogativă revenindu-i în exclusivitate instanței de contencios constituțional.

Astfel, Curtea de Apel Chișinău urma să se limiteze exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Astfel, încheierea Curții de Apel privind respingerea demersului de ridicare a excepției de neconstituționalitate este ilegală, instanța interpretând eronat legea, și anume, prevederile coroborate ale art. 135 alin (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) lit. a) din legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1), lit. a), art. 39 din Codul jurisdicției Constituționale, art. 121 din Codul de procedură civilă.

Nu a ținut cont Colegiul civil nici de prevederile Curții Constituționale a Republicii Moldova din **Hotărârea nr. din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g)** din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), în care se arată, inter alia:

“78. Fiind un instrument de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale, excepția de neconstituționalitate poate fi invocată într-un proces declanșat și doar în cazul în care are incidență în soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței de judecată.

79. Astfel, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

80. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă de asemenea, posibilitate Curții Constituționale, în calitatea sa de garant al supremației

Constituției, să-și exercite controlul asupra puterii legiuitoare cu privire la respectarea catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.

81. Potrivit prevederilor legale, în momentul acceptării excepției de neconstituționalitate, judecătorul dispune, prin încheiere, suspendarea procesului. Curtea reține că suspendarea procesului până la soluționarea de către Curtea Constituțională a excepției de neconstituționalitate este necesară pentru a exclude aplicarea normelor contrare Constituției la soluționarea unei cauze.

2. Curtea reține că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

83. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

84. În cauza *Ivanciuc v. Romania* (decizia nr.18624/03) fiind invocat refuzul instanței de judecată de a sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate, Curtea Europeană a menționat: „Este conform funcționării unui asemenea mecanism faptul că judecătorul verifică dacă poate sau trebuie să depună o cerere preliminară, asigurându-se că aceasta trebuie să fie rezolvată pentru a permite să se soluționeze litigiul pe care este chemat să-l cunoască. Acestea fiind zise, nu este exclus ca, în unele circumstanțe, refuzul exprimat de o instanță națională, chemată să se pronunțe în ultimă instanță, ar putea aduce atingere principiului echității procedurii, așa cum este enunțat la articolul 6 § 1 al Convenției, în special atunci când un asemenea refuz este atins de arbitrar (*Coëme și alții v. Belgia*, nr. 32492/96, 32547/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 și 33210/96, § 114, CEDO 2000-VII și *Wynen v. Belgia*, nr. 32576/96, § 41, CEDO 2002-VIII)”.

85. Totodată, în cauza *Pronina v. Ucraina* (no. 63566/00) Curtea Europeană a statut că dispozițiile Convenției Europene nu garantează dreptul de acces la o instanță cu competența de a invalida sau de a nesocoti o dispoziție legală, ori de a da o interpretare oficială acesteia. De asemenea, a reținut că prevederile art. 6 din Convenție nu garantează dreptul ca o instanță națională sau internațională să fie sesizată cu o chestiune prejudicială. În același timp, față de sistemul de drept ucrainean, în care persoanele fizice nu pot sesiza direct instanța constituțională, ci numai prin intermediul instanțelor de fond, care au o marjă de apreciere în privința sesizării, Curtea Europeană a statuat că instanțele au omis să analizeze cererea reclamantei din punctul de vedere al compatibilității cu dispozițiile constituționale, și prin urmare, ignorând acest aspect, deși el era specific, important și pertinent, au determinat încălcarea dispozițiilor art. 6 paragraful 1 din Convenție.

86. Curtea reține că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative impropriei instanței judecătorești.

87. Având în vedere cele menționate, orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale.

Concluzii

108. Curtea menționează că edictarea și aplicarea corectă, uniformă și în spiritul principiilor constituționale a legii reprezintă pilonul statului de drept, iar, în consecință, excepția de neconstituționalitate constituie o garanție constituțională a drepturilor și libertăților conferite cetățenilor pentru apărarea lor împotriva unor eventuale abateri ale legiuitorului prin instituirea unor norme contrare Constituției. Curtea Constituțională, având rolul de garant al supremației Constituției, devine garantul acestor drepturi și libertăți.¹⁰⁹ Astfel, în vederea asigurării aplicării acestui mecanism constituțional, asupra excepției de neconstituționalitate urmează a se pronunța în exclusivitate instanța de contencios constituțional la sesizarea judecătorilor din cadrul tuturor instanțelor judecătorești.”

ÎNCHEIEREA PRIVIND RESPINGEREA CERERERII DE REVIZUIRE

Articolul 269. Pronunțarea încheierii

(1) Dispozițiile primei instanțe sau ale judecătorului **prin care pricina nu se soluționează în fond** se emit în formă de încheiere. Aceasta se emite în camera de deliberare în condițiile art.48.

(2) În cazul soluționării unor probleme simple, instanța poate emite încheiere fără a se retrage în camera de deliberare. O astfel de încheiere se consemnează în procesul-verbal al ședinței de judecată.

(3) Încheierii i se dă citire imediat după enunț.

Articolul 270. Cuprinsul încheierii

(1) În încheierea judecătorească se indică:

- a) locul și data emiterii;
- b) denumirea emitentului, numele membrilor completului de judecată și al grefierului;
- c) date despre participanții la proces, obiectul litigiului sau pretenția înaintată;
- d) problema asupra căreia se emite;
- e) motivele care au determinat concluziile instanței și legea guvernantă;**
- f) dispoziția instanței;
- g) ordinea și termenul de atac al încheierii dacă este susceptibilă de atac.

(2) Încheierea emisă fără retragerea completului în camera de deliberare trebuie să conțină datele specificate la alin.(1) lit.d), e), f) și g).

Încheierea Curții de Apel Chișinău din 22 septembrie 2016 privind respingerea cererii de revizuire nu conține motivarea acesteia, nefiind astfel aplicate prevederile art. 270 alin. (1) lit. e) CPC, instanța limitându-se la următoarea expunere foarte vagă și superficială:

“Astfel, raportînd prevederile legale expuse supra la circumstanțele pricinii, **avînd în vedere că instanța de recurs nu s-a expus asupra fondului**, respingînd cererea de repunere în termenul de declarare a recursului, iar recursul ca depus tardiv, Colegiul civil ajunge la concluzia de a respinge cererea de revizuire ca inadmisibilă.”

Din textul expus supra, unicul motiv care înțelegem că l-a avut în vedere și invocat instanța a fost acela că instanța de recurs nu s-a expus asupra fondului cauzei.

Nu înțelegem în ce mod afectează sau determină acest lucru înaintarea cererii de revizuire a Deciziei, din moment ce legea nu face distincția sau precizarea că cererea de revizuire poate fi înaintată doar în cauzele sau împotriva deciziilor prin care a fost soluționat fondul:

Articolul 446 CPC. Dispozițiile judecătorești care pot fi supuse revizuirii

Pot fi supuse revizuirii hotărârile, încheierile și deciziile irevocabile ale tuturor instanțelor judecătorești, în condițiile prezentului capitol.

În aceste condiții, aplicabil este și un principiu unanim recunoscut, o maximă din limba latină devenită regulă de bază a dreptului, care au stat la baza elaborării lui :

Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus = Unde legea nu distinge, nici noi nu trebuie să distingem.

Nici reprezentanta revizuyentei/recurenteii nu s-a referit în cererea sa de revizuire asupra pronunțării în fond a instanței, din simplul motiv că **EXAMINAREA ÎN FOND A ACESTEI CAUZE NU A AVUT LOC NICIODATĂ, LA NICIUNA DIN ETAPELE JUDECĂȚII.**

De aceea, circumstanțele noi invocate – și anume înscrisul probator anexat la cererea de revizuire – scrisoarea Î.S. “Poșta Moldovei” nr. Dc775/1284/16 din 04.07.2016 – viza respingerea repunerii în termen a revizuyentei din textul Deciziei Curții de Apel Chișinău nr. 2r-842/16 din 17 mai 2016 și decizia în ansamblul său.

Alte motive pentru susținerea recursului împotriva acestei ultime încheieri nu putem invoca din simplul motiv că aceasta pur și simplu nu este motivată în drept, deloc, sub niciun aspect.

Considerăm că instanța de recurs – Curtea Supremă de Justiție – trebuie să ia act de cele expuse supra în privința ilegalităților monstruoase admise de instanțele inferioare în examinarea pricinii date, examinare care de fapt nu a avut loc din motive inventate de către instanțele însăși (nu se știe pe cine protejează acestea atât de vehement, recurenta nu poate decât face presupuneri) urmînd să caseze încheierile contestate, restituind pricina spre (re)judecare, iar cererile legale ale recurenteii vizînd ridicarea excepției de neconstituționalitate și a cererii de chemare

în judecată pentru repunerea sa în drepturi să fie examinate de către instanțele competente, care urmează să se expună fiecare pe domeniul său de activitate:

- instanța de contencios constituțional asupra constituționalității normelor invocate,
- instanța de fond asupra fondului cauzei.

În mod contrar va avea loc o ingerință și o încălcare crasă a drepturilor constituționale ale recurente, printre care dreptul de acces la justiție, dreptul la un proces echitabil ș. a., iar recurenta nu va avea altă cale de a i se face dreptate decât să se adreseze Curții Europene a Drepturilor Omului.

CERINȚELE RECURENTEI:

În temeiul art. 424 al. (2) – 428 din Codul de procedură civilă al RM,

SOLICITĂM instanței:

1. să admită recursul împotriva încheierii Curții de Apel Chișinău din 22 septembrie privind respingerea cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate, să caseze total încheierea și să restituie pricina spre rejudecare;
2. să admită recursul împotriva încheierii Curții de Apel Chișinău din 22 septembrie privind respingerea cererii de revizuire, să caseze total încheierea și să restituie pricina spre rejudecare;
3. pînă la soluționarea în fond a cererii de recurs, să dispună prin încheiere asupra ridicării excepției de neconstituționalitate pentru verificarea constituționalității sintagmei *„Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova [...]”* din art. 12¹ din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova;
4. pînă la soluționarea în fond a cererii de recurs, să dispună prin încheiere asupra ridicării excepției de neconstituționalitate pentru verificarea constituționalității prevederilor:
 - art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova;
 - art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: *„dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatori pentru judecători”*;

- art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma „și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”.

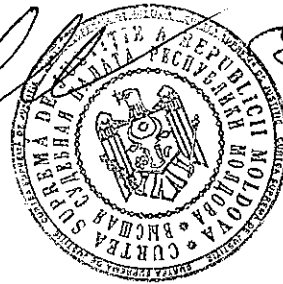
5. să suspende examinarea cauzei (aducerea în fond a recursului) până la prezentarea Curții Constituționale asupra excepțiilor de neconstituționalitate.

Recurent: Ștefănița Anghel

ANEXE:

- a. cererea de recurs – 2 exemplare;
- b. cererea de neconstituționalitate (Demers nr.1) – 2 exemplare;
- c. cererea de neconstituționalitate (Demers nr.2) – 2 exemplare.

Copia corespunde
originalului
Judecator 1

Son Druțe

31.10.2016

1

Dosar nr. 2r-928/16

Către: CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Recurent: ARHIP Vera,
I.L. Caragiale 26, ap. 14, mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție		
Secția scrisori și audiență - 2		
Nr. de intrare	5319	
31	10	20 16

Intimat: Biroul Executorului Judecătoresc Grigore Stoian,
MD-2068, mun. Chișinău, str. M. Costin 7, bir. 614

DEMERS nr. 1 privind ridicarea excepției de neconstituționalitate

Pe rolul instanței se află spre examinare cererea de recurs împotriva încheierilor Curții de Apel Chișinău în cauza nr. 2r-928/16 - Arhip Vera către Biroul executorului judecătoresc Stoian Grigore cu privire la anularea Actului de constatare nr. 176CA-5/15 din 16 noiembrie 2015 și suspendarea acestuia.

Una din încheierile contestate, anume aceea privind respingerea demersului de ridicare a excepției de neconstituționalitate a prevederilor - *art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova*; - *art. 2 lit d), 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție*; - a fost motivată în drept prin prisma prevederilor art. 12¹ alin. (1) CPC al RM:

“(1) Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale, instanța de judecată formulează o sesizare a Curții Constituționale pe care o transmite prin intermediul Curții Supreme de Justiție.”

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

SESIZARE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
a unor prevederi ale art. 12¹ alin. (1) din Codul de Procedură Civilă

prezentată în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a) din
Constituție

I. AUTORUL SESIZĂRII

Arhip Vera
 recurent
 str. Ion Luca Caragiale 26, ap.14, mun. Chișinău

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are drept obiect exercitarea controlului constituționalității prevederilor:

- sintagma „*Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova [...]*” din art. 12¹ din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova.

Aceste prevederi contravin următoarelor norme constituționale:

Articolul 134 Statutul

(1) **Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.**

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 135 Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]

III. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

1. Prevederi relevante ale Constituției Republicii Moldova (M.O., 1994, nr. 1):

Articolul 1
Statul Republica Moldova

[...]

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 7
Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 15
Universalitatea

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 54
**Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau
al unor libertăți**

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 66
Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

[...]

c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării; [...]"

Articolul 134
Statutul

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]

Articolul 140

Hotărîrile Curții Constituționale

(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărîrii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărîrile Curții Constituționale sînt definitive și nu pot fi atacate.

2. Prevederi relevante ale Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională (M.O., 1995, nr. 8, art. 86):

Articolul 4. Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită la sesizare controlul constituționalității legilor, regulamentelor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova, validează mandatele deputaților și al Președintelui Republicii Moldova;

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova, interimatul funcției de Președinte, imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

h) hotărîște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Competența Curții Constituționale este prevăzută de Constituție și nu poate fi contestată de nici o autoritate publică.

3. Prevederi relevante ale codului jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995 (M.O., 1995, nr. 53-54, art.597):

Articolul 2. Autoritatea de jurisdicție constituțională

(1) Unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

(2) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 4. Competența în materie a Curții Constituționale

(1) În exercitarea jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională:

a) efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]

(2) Se supun controlului constituționalității numai actele normative adoptate după intrarea în vigoare a Constituției Republicii Moldova - 27 august 1994.

(3) Curtea Constituțională examinează în exclusivitate chestiuni de drept.

Articolul 7. Prezumția constituționalității actelor normative

Orice act normativ, precum și orice tratat internațional la care Republica Moldova este parte, se consideră constituțional pînă cînd neconstituționalitatea lui va fi dovedită în procesul justiției constituționale, cu asigurarea tuturor garanțiilor prevăzute de prezentul cod.

4. Prevederi relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, în vigoare pentru Republica Moldova din 1 februarie 1998:

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

“ 1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]”

9. Prevederi relevante ale Hotărîrii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate):

“53. Pornind de la natura subsidiară a mecanismelor CEDO, statele membre au obligația de a extinde mecanismele de protecție a drepturilor omului la nivel național, în conformitate cu angajamentele ce derivă din procesul de eficientizare a CtEDO, asumate în cadrul Conferințelor de la Interlaken (18-19 februarie 2010), Izmir (26-27 aprilie 2011) și Brighton (19-20 aprilie 2012).”

“60. Curtea menționează că accesul liber la justiție constituie un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. Fără un acces efectiv la o instanță, drepturile oferite justițiabililor ar fi iluzorii.

61. Astfel, dreptul de acces la justiție este înțeles ca un drept de acces concret și efectiv, care presupune ca justițiabilul să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act constituind o atingere adusă drepturilor sale.

62. Curtea reține că, pentru asigurarea protecției efective a drepturilor omului, nu este suficient a consacra drepturile materiale și a preciza pe cale constituțională condițiile minime pentru realizarea unei justiții echitabile, condiții întregite cu legi organice cu privire la organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești. Este necesar, de asemenea, a stabili unele garanții procedurale de natură să consolideze mecanismele de protecție a acestor drepturi. Prin respectivele garanții procedurale, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință, efectiv și eficace.”

“76. Prin urmare, în momentul în care **judecătorul ordinar constată sau este invocată de către părți o anumită incertitudine privind constituționalitatea actului aplicabil**, acesta este obligat să demareze procesul de exercitare a controlului constituționalității.”

“79. Astfel, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

80. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă de asemenea, posibilitate Curții Constituționale, în calitatea sa de garant al supremației Constituției, să-și exercite controlul asupra puterii legislative cu privire la respectarea catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.”

“82. Curtea reține că **judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate**, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

83. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.”

“86. Curtea reține că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești.

87. Având în vedere cele menționate, orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale.”

“103. Astfel, Curtea menționează că, în timp ce dreptul de a ridica excepția de neconstituționalitate aparține judecătorilor din cadrul instanțelor judecătorești de toate nivelele, precum și având în vedere caracterul formal al rolului Curții Supreme de Justiție și lipsa competenței acesteia de a se pronunța asupra excepțiilor de neconstituționalitate ridicate de instanțele judecătorești ierarhic inferioare, prevederile literelor a) și g) de la alin. (1) al articolului 135 din Constituție nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului altor instanțe ordinare de a sesiza instanța de jurisdicție constituțională.”

“107. În același timp, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g), **sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza.** O astfel de interpretare asigură principiul constituțional al independenței tuturor judecătorilor în soluționarea cauzelor și supremația Constituției în procesul de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale.”

IV. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT

Pe 16 noiembrie 2015, executorul judecătoresc Stoian Grigore emite Actul de constatare nr. 176CA-5/15, în care constată, cu încălcarea unui șir de norme legale, existența pe proprietatea doamnei Arhip Vera a unui gard cu înălțimea de 2,65 m, fără consimțământul acesteia (fapt ce nu corespunde realității). Actul respectiv a fost prezentat drept probă într-un litigiu în desfășurare la Judecătoria Buiucani, în care doamna Arhip are calitatea de pârît pe acțiunea reconvențională pe faptul demolării gardului, de către partea adversă.

Pe 07 decembrie 2015, Arhip Vera a depus la Judecătoria Centru cerere de chemare în judecată împotriva executorului judecătoresc Stoian Grigore cu privire la anularea Actului de constatare nr. 176CA-5/15 din 16 noiembrie 2015 și suspendarea acestuia.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 09 decembrie 2015, nu s-a dat curs cererii, reclamantei fiindu-i acordat un termen de 5 zile pentru înlăturarea neajunsurilor, din momentul recepționării copiei de pe încheiere.

Prin Încheierea judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 24 decembrie 2015, cererea a fost restituită, în temeiul art. 171 (2) CPC al RM.

Pe 11 martie 2016, reprezentantul dnei Arhip Vera, avocatul stagiar Fulga Grabovski, a declarat recurs împotriva Încheierii Judecătoriei Centru din 24 decembrie 2015, solicitând repunerea în termen, admiterea recursului, casarea încheierii instanței de fond cu restituirea pricinii spre rejudecare în prima instanță în alt complet de judecată.

În motivarea recursului s-a indicat că, nefiindu-i cunoscută soarta cererii sale de chemare în judecată, pe 04.03.2016, reclamanta a semnat un mandat de reprezentare în instanța de judecată cu avocatul stagiar Fulga Grabovski. La aceeași dată, ultima a solicitat dosarul nr. 25c11-364/15 pentru a lua cunoștință cu materialele acestuia și a constatat că dosarul conține doar cererea și încheierea instanței din 24 decembrie 2016 privind restituirea cererii. Din dosar lipseau:

- Încheierea instanței din 9 decembrie 2015 de a nu se da curs cererii;
- suplimentul depus de reclamantă pe 23 decembrie 2015;
- dovada recepționării de reclamantă a încheierilor instanței de judecată;
- procesul-verbal al ședinței de judecată.

Din considerentele expuse supra, Încheierea de a nu se da curs cererii de chemare în judecată nu îi este cunoscută reclamantei sau reprezentantului acesteia nici până în prezent. Din dosar lipsea de asemenea orice semnătură a reclamantei privind recepția cărorva acte ale instanței. Din acest motiv, s-a solicitat repunerea în termenul de declarare a recursului.

Pe 17 mai 2016, instanța de recurs a decis respingerea cererii de repunere în termenul de declarare a recursului ca tardiv, neinvocând cadrul legal al RM, ci o **Recomandare a Curții Supreme de Justiție – nr. 54 „Cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanților la proces”**:

„În asemenea situație, argumentul reprezentantului recurenteii că instanța nu i-a acordat reclamantei termen pentru înlăturarea presupuselor neajunsuri, din motivul neaducerii la cunoștința a încheierii din 09 decembrie 2015, este nefondat, deoarece prin neexecutarea corespunzătoare a obligației de recepționare a corespondenței se consideră că persoana a fost înștiințată despre locul, data și ora ședinței de judecată sau despre locul, data și ora efectuării unui act procedural, prin urmare cererea de repunere în termenul de declarare a recursului urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.

*Explicații în acest sens se conțin și în **Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 54 „Cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanților la proces”**.*

Pe 31.05.2016, revizuenta a solicitat Oficiului Poștal MD 2001 copia avizului recomandat nr. DS200120684AS (Încheierea instanței privind înlăturarea neajunsurilor), precum și a avizului de înștiințare contra semnătură, în sensul pct. 94 din HG nr. 798 din 18.06.2002 pentru aprobarea Regulilor privind prestarea serviciilor poștale.

Pe 04.07.2016, Î.S. „Poșta Moldovei” a remis răspunsul la informația solicitată, comunicându-i revizuyentei că avizul F. 22 repetat despre parvenirea scrisorii recomandate nr. DS200120684AS nu a fost posibil de predat contra semnătură în momentul distribuirii pe 24.12.2015, deoarece dna Arhip V. lipsea de la domiciliu, iar acesta a fost lansat în cutia poștală.

În baza acestor circumstanțe – existența unui nou act ce dovedește necunoașterea de către recurentă a faptului parvenirii Încheierii Judecătorei Centru la oficiul Poștal Buiucani – reprezentantul recurenteii a înaintat cerere de revizuire a Deciziei Colegiului civil al Curții de Apel Chișinău nr. 2r-842/16 din 17 mai

2016 și casarea integrală a acesteia, cu trimiterea spre rejudecare instanței competente.

Totodată, a fost ridicată excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, în temeiul art. 135 alin (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) lit. a) din legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1), lit. a), art. 39 din Codul jursidicției Constiuționale, art. 12¹ din Codul de procedură civilă.

Pe 22 septembrie 2016, Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a emis două încheieri, prin care a respins atât cererea de revizuire, cât și demersul privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Motivele pentru care instanța a făcut acest lucru sînt următoarele:

**ÎNCHEIEREA PRIVIND RESPINGEREA DEMERSULUI DE
RIDICARE A EXCEPȚIEI DE NECONSTITUȚIONALITATE din 22
septembrie 2016:**

“Astfel, reieșind din prevederile citate supra, Colegiul civil constată că propunerea înaintată de reprezentantul lui Arhip Vera, avocatul Grabovski Fulga cu privire la aesizarea Curții Constituționale din motiv că art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție **vin în contradicție directă cu prevederile art. 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, este neîntemeiată, or este evident că nu poate fi dispusă ridicarea excepției de neconstituționalitate asupra unei norme care este clară și lipsită de obscuritate.**”

**V EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE
CONSTITUȚIEI PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN
SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII**

Din cele expuse supra, rezultă că norma de drept a cărei constituționalitate se solicită a fi verificată, a fost aplicată într-o decizie irevocabilă a unei instanțe judecătorești.

Excepția de neconstituționalitate ridicată în cadrul examinării cererii de revizuire pe cauza dată a fost întemeiată pe prevederile art. 135 alin (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) lit. a) din legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1), lit. a), art. 39 din Codul jursidicției Constiuționale, art. 12¹ din Codul de procedură civilă.

Interpretarea coroborată a normelor de drept invocate presupune ca instanța în fața căreia a fost ridicată excepția să nu se expună asupra temeiniciei demersului, această prerogativă revenindu-i în exclusivitate instanței de contencios constituțional.

Astfel, Curtea de Apel Chișinău urma să se limiteze exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Încheierea Curții de Apel privind respingerea demersului de ridicare a excepției de neconstituționalitate este ilegală, fiind întemeiată în drept prin prisma art. 12¹, 67, 269-270, 425 din Codul de procedură civilă.

Consider că instanța și-a depășit cras atribuțiile, substituindu-se în examinarea Excepției de neconstituționalitate ridicate Curții Constituționale a RM, care este unica autoritate competentă în materie jurisdicțională. Pronunțarea asupra temeiniciei excepției ridicate este contrară Constituției RM și a fost posibilă datorită normelor lipsite de claritate, permissive, confuze și susceptibile de interpretări variate ale art. 12¹ alin. (1) al CPC, care condiționează formularea sesizării Curții Constituționale de către instanța de judecată prin constatarea faptului că **“norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova”**:

Articolul 12¹. Ridicarea excepției de neconstituționalitate

(1) Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale, instanța de judecată formulează o sesizare a Curții Constituționale pe care o transmite prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Consider că această formulare acordă instanței de judecată competențe de jurisdicție constituțională, or, acestea sînt atribuite, prin legea supremă, doar Înaltei Curți. Dacă **“norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova”** poate fi constatat doar de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova.

De altfel, instanța și-a motivat încheierea de respingere a demersului de ridicare a excepției de neconstituționalitate invocînd anume art. 12¹ alin. (1) al CPC.

Nu a ținut cont Colegiul civil nici de prevederile Curții Constituționale a Republicii Moldova din **Hotărîrea nr. din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g)** din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), expuse supra.

Astfel, prevederile normei de procedură civilă pe care și-a întemeiat Curtea de Apel încheierea sa privind respingerea excepției de neconstituționalitate a

representantului revizuentei – avocatul stagiar Fulga Grabovski – art. 12¹ alin. (1) al CPC – contravin art. 134 alin. (1) și art. 135 (1) lit. a) din Constituție.

VI. CERINȚELE AUTORULUI:

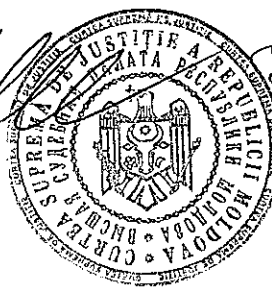
1. Exercițarea controlului constituționalității sintagmei „*Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova [...]*” din art. 12¹ din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova prin prisma art. 134 alin. (1) și art. 135 (1) lit. a) din Constituție.
2. Constatarea neconstituționalității sintagmei „*Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova [...]*” din art. 12¹ din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova.

Revizuent, Vera Arhip

Vera Arhip

*Copia corespunde
originalului
Judecator*

Ion Istrate

31.10.2016

1

Dosar nr. ~~2r-842/16~~

Către: CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Recurent: ARHIP Vera,
I.L. Caragiale 26, ap. 14, mun. Chișinău

Intimat: Biroul Executorului Judecătoresc Grigore Stoian,
MD-2068, mun. Chișinău, str. M. Costin 7, bir. 614

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE		
Curtea Supremă de Justiție		
Secția scrisori și audiență - 2		
Nr. de intrare	5320	
„31”	10	2016

DEMERS nr. 2
privind ridicarea excepției de neconstituționalitate

Pe rolul instanței se află spre examinare cererea de recurs împotriva încheierilor Curții de Apel Chișinău în cauza nr. 2r-928/16 - Arhip Vera către Biroul executorului judecătoresc Stoian Grigore cu privire la anularea Actului de constatare nr. 176CA-5/15 din 16 noiembrie 2015 și suspendarea acestuia.

În cadrul examinării cererii de revizuire, Curtea de Apel Chișinău a respins demersul reprezentantului revizuyentei privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor - art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova; - art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: „dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”; - art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma „și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”.

Conform art. 203 alin. (2) CPC, respingerea cererii sau a demersului nu decade persoana interesată din dreptul de a le înainta din nou pe parcursul dezbaterilor judiciare.

Astfel, conducându-mă de prevederile art. 203 alin. (2) CPC, ale art. 135 alin (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) lit. a) din legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1), lit. a), art. 39 din Codul jursidicției Constiuționale, ridic prezenta excepție privind neconstituționalitatea prevederilor:

- art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova;
- art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: „dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”;

- art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma „și adoptă hotărîri cu caracter explicativ”.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA**SESIZARE****PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE**

a unor prevederi ale art. 17 CPC, art. 2 lit d) și art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție.

prezentată în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a) din
Constituție

I. AUTORUL SESIZĂRII

Arhip Vera
reclamant
str. Ion Luca Caragiale 26, ap.14, mun. Chișinău

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are drept obiect exercitarea controlului constituționalității prevederilor:

- art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova;
- art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: „dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”;
- art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma „și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”.

III. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

1. Prevederi relevante ale Constituției Republicii Moldova (M.O., 1994, nr. 1):

Articolul 1 Statul Republica Moldova

[...]

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8
Respectarea dreptului internațional și a
tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 15
Universalitatea

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 54
Restrângerea exercițiului unor drepturi sau
al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 66
Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

[...]

c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării; [...]"

Articolul 114
Înfăptuirea justiției

Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

Articolul 115
Instanțele judecătorești

(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

[...]

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.

Articolul 116
Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.
[...]

Articolul 134
Statutul

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.
(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.
(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 135
Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:
a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
[...]

Articolul 140
Hotărîrile Curții Constituționale

(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărîrii corespunzătoare a Curții Constituționale.
(2) Hotărîrile Curții Constituționale sînt definitive și nu pot fi atacate.

2. Prevederi relevante ale Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională (M.O., 1995, nr. 8, art. 86):

Articolul 4. Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:
a) exercită la sesizare controlul constituționalității legilor, regulamentelor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
b) interpretează Constituția;
c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova, validează mandatele deputaților și al Președintelui Republicii Moldova;
f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova, interimatul funcției de Președinte, imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Competența Curții Constituționale este prevăzută de Constituție și nu poate fi contestată de nici o autoritate publică.

3. Prevederi relevante ale codului jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995 (M.O., 1995, nr. 53-54, art.597):

Articolul 2. Autoritatea de jurisdicție constituțională

(1) Unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

(2) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 4. Competența în materie a Curții Constituționale

(1) În exercitarea jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională:

a) efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]

(2) Se supun controlului constituționalității numai actele normative adoptate după intrarea în vigoare a Constituției Republicii Moldova - 27 august 1994.

(3) Curtea Constituțională examinează în exclusivitate chestiuni de drept.

Articolul 7. Presumpția constituționalității actelor normative

Orice act normativ, precum și orice tratat internațional la care Republica Moldova este parte, se consideră constituțional pînă cînd neconstituționalitatea lui va fi dovedită în procesul justiției constituționale, cu asigurarea tuturor garanțiilor prevăzute de prezentul cod.

4. Prevederi relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, în vigoare pentru Republica Moldova din 1 februarie 1998:

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

“ 1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]”

5. Prevederi relevante ale Declarației universale a drepturilor omului, ratificate prin Hotărîrea Plenului Republicii Moldova nr. 217-XII din 28.07.1990:

Articolul 10

Orice persoana are dreptul in deplina egalitate de a fi audiata in mod echitabil si public de catre un tribunal independent si impartial care va hotari fie asupra drepturilor si obligatiilor sale, fie asupra temeiniciei oricarei acuzari in materie penala indreptata impotriva sa.

6. Prevederi relevante ale Pactului cu privire la drepturile civile și politice, deschis spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966, intrat în vigoare la 23 martie 1967, Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 217-XII din 28.07.1990:

ARTICOLUL 14

“ 1. Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă fie asupra temeiniciei oricărei învinuiri penale îndreptate împotriva ei, fie asupra contestațiilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil. [...]”

7. Prevederi relevante din Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 07.06.2011:

Protecția judiciară efectivă și completă poate fi realizată doar în condițiile unei adevărate independențe a puterii judecătorești, care este investită cu prerogativa de a asigura și restabili, prin intermediul justiției, ordinea juridică în statul de drept.

Orice activitate judiciară trebuie să se întemeieze pe anumite principii fundamentale menite să asigure caracterul unitar și coerența actului de justiție și, mai ales, realizarea drepturilor și intereselor legitime ale celor implicați în actul de justiție.

Puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri, abilitat constituțional cu atribuții de îndeplinire a justiției.

Astfel, justiția, ca sistem, dar și judecătorii, individual, trebuie să fie capabili să-și exercite atribuțiile fără a fi influențați de puterea legislativă, cea executivă ori de diverse grupuri de interese și persoane. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude subordonarea și ierarhia. Iată de ce independența judecătorilor nu este un privilegiu al judecătorilor, ea este un beneficiu al cetățenilor.

Astfel, fiecare judecător este obligat de a soluționa litigiile în mod onest și imparțial în conformitate cu legea, pe baza probelor, fără a se supune presiunilor sau influenței externe și fără a se lăsa intimidat.

8. Prevederi relevante ale Hotărârii Curții Constituționale nr. 20 din 23.06.2015

“37. Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în puterea legislativă, puterea executivă și

puterea judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

38. În cadrul bunei organizări a autorității statului, rolul Curților Constituționale este unul esențial și definitoriu, reprezentând un adevărat pilon de susținere a statului și a democrației, garantând egalitatea în fața legii, libertățile fundamentale și drepturile omului. Totodată, Curțile Constituționale contribuie la buna funcționare a autorităților publice în cadrul raporturilor constituționale de separație, echilibru, colaborare și control reciproc al puterilor statului.”

„69 Curtea Constituțională statuează că dispozițiile constituționale, conform cărora judecătorii sunt independenți și se supun numai legii, nu au caracter declarativ, ci constituie norme obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a **independenței judecătorilor, fără de care este de neconceput statul de drept.**”

9. Prevederi relevante ale Hotărîrii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate):

“53. Pornind de la natura subsidiară a mecanismelor CEDO, statele membre au obligația de a extinde mecanismele de protecție a drepturilor omului la nivel național, în conformitate cu angajamentele ce derivă din procesul de eficientizare a CtEDO, asumate în cadrul Conferințelor de la Interlaken (18-19 februarie 2010), Izmir (26-27 aprilie 2011) și Brighton (19-20 aprilie 2012).”

“60. Curtea menționează că accesul liber la justiție constituie un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. Fără un acces efectiv la o instanță, drepturile oferite justițiabililor ar fi iluzorii.

61. Astfel, dreptul de acces la justiție este înțeles ca un drept de acces concret și efectiv, care presupune ca justițiabilul să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act constituind o atingere adusă drepturilor sale. **HOTĂRÂRE PENTRU INTERPRETAREA ARTICOLULUI 135 ALIN.(1) LIT.A) ȘI G) DIN CONSTITUȚIE (EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE) 14**

62. Curtea reține că, pentru asigurarea protecției efective a drepturilor omului, nu este suficient a consacra drepturile materiale și a preciza pe cale constituțională condițiile minime pentru realizarea unei justiții echitabile, condiții întregite cu legi organice cu privire la organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești. Este necesar, de asemenea, a stabili unele garanții procedurale de natură să consolideze mecanismele de protecție a acestor drepturi. Prin respectivele garanții procedurale, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință, efectiv și eficace.”

“76. Prin urmare, în momentul în care **judecătorul ordinar** constată sau este invocată de către părți o anumită incertitudine privind constituționalitatea actului aplicabil, acesta **este obligat să demareze procesul de exercitare a controlului constituționalității.**”

“79. Astfel, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa

pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

80. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă de asemenea, posibilitate Curții Constituționale, în calitatea sa de garant al supremației Constituției, să-și exercite controlul asupra puterii legiuitoare cu privire la respectarea catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.”

“82. Curtea reține că **judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate**, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

83. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, **judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.**”

“86. Curtea reține că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești.

87. Având în vedere cele menționate, orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale.”

“96. Curtea reține că, potrivit art. 115 din Constituție, justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii. La fel, în virtutea art.116 din Legea Supremă, judecătorii din cadrul instanțelor de toate nivelele sunt independenți și se supun numai legii.

97. Independența judecătorilor este unul dintre principiile fundamentale de organizare și realizare a justiției. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude noțiunea de ierarhie, subordonare. Având rolul de a soluționa litigiile în mod obiectiv, conform legii, și fiind o putere prin ei înșiși, **judecătorii nu pot primi ordine, instrucțiuni sau sugestii de nici un fel cu privire la activitatea lor judiciară**, nici din interiorul, nici din afara sistemului judiciar. Principiile internaționale statuează în mod explicit că **judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate și să acționeze fără restricție și fără a fi obiectul unor influențe, incitări, presiuni, amenințări sau intervenții nelegale**, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv. **Judecătorul, în calitate de deținător al autorității judecătorești, trebuie să-și poată exercita funcția sa în deplină independență în raport cu toate constrângerile/forțele de natură socială, economică și politică și chiar în raport cu alți judecători și în raport cu administrația judecătorească.**

98. Prin urmare, Curtea reține că judecătorii trebuie să dispună de suficientă putere și să fie în măsură a și-o exercita în vederea îndeplinirii atribuțiilor. **Independența judecătorului implică cerința soluționării litigiilor fără nicio ingerință, inclusiv din partea instanței ierarhic superioare.**”

“103. Astfel, Curtea menționează că, în timp ce dreptul de a ridica excepția de neconstituționalitate aparține judecătorilor din cadrul instanțelor judecătorești de toate nivelele, precum și având în vedere caracterul formal al rolului Curții Supreme de Justiție și lipsa competenței acesteia de a se pronunța asupra excepțiilor de neconstituționalitate ridicate de instanțele judecătorești ierarhic inferioare, prevederile literelor a) și g) de la alin. (1) al articolului 135 din Constituție nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului altor instanțe ordinare de a sesiza instanța de jurisdicție constituțională.”

“107. În același timp, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g), **sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătorilor, pe rolul cărora se află cauza.** O astfel de interpretare asigură principiul constituțional al independenței tuturor judecătorilor în soluționarea cauzelor și supremația Constituției în procesul de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale.”

10. Prevederi relevante ale Hotărârii din 22 iulie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 125 lit. b) din Codul penal, articolelor 7 alin. (7), 39 pct. 5) 313 alin. (6) din Codul de procedură penală și a unor prevederi ale articolele 2 lit. d) și 16 lit. c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție :

„2) Cu privire la forța juridică a hotărârilor explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție

Curtea a reținut că, în conformitate cu articolul 116 din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili potrivit legii.

Independența judiciară înseamnă nu numai independența puterii judecătorești în ansamblul său față de celelalte puteri ale statului, dar privește și aspectul „intern”.

Fiecare judecător, indiferent care este poziția sa în sistem, exercită aceeași autoritate de judecată. Prin urmare, în soluționarea unei cauze, acesta trebuie să fie independent și față de ceilalți judecători, și de președintele de instanță sau de celelalte instanțe (cum sunt, de pildă, instanțele de apel sau celelalte instanțe superioare).

Curtea a reamintit că, în Hotărârea nr.2 din 9 februarie 2016, a statuat că:

„97. Independența judecătorilor este unul dintre principiile fundamentale de organizare și realizare a justiției. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude noțiunea de ierarhie, subordonare. [...]

98. [...] Independența judecătorului implică cerința soluționării litigiilor fără nici o ingerință, inclusiv din partea instanței ierarhic superioare.”

Potrivit articolului 114 din Constituție, „justiția se înfăptuiește în numele legii”. Prin urmare, **judecătorii se supun numai legii**. Acest principiu îi protejează pe judecători în primul rând de influențe externe nepotrivite. În același timp, principiul este aplicabil și în interiorul puterii judecătorești. Organizarea ierarhică a justiției, în sensul unei subordonări a judecătorilor față de președinții de instanțe sau față de instanțele superioare în procesul de soluționare a cauzelor, ar fi o încălcare evidentă a acestui principiu.

Ideea fundamentală este aceea că judecătorul, în exercitarea atribuțiilor sale, nu este angajatul nimănui; acesta este deținătorul unei funcții de stat. El este astfel în slujba legii și este răspunzător numai în fața acesteia. Este axiomatic faptul că în soluționarea unei cauze, un judecător nu acționează la ordinele sau instrucțiunile nici unui terț din interiorul sau din exteriorul sistemului judiciar.

Aceasta nu exclude obligația unui judecător de la o jurisdicție de grad inferior de a respecta o hotărâre anterioară a unei instanțe de grad superior în ceea ce privește interpretarea legii incidente în cauza ulterioară (precedentul judiciar/practica judiciară).

Într-un sistem care are la bază independența judiciară, instanțele superioare asigură coerența jurisprudenței pe întreg teritoriul țării prin hotărârile pronunțate de acestea în cauze individuale. Instanțele inferioare, fără a fi ținute în mod formal să respecte precedentele judiciare în țările cu sistem de drept continental, spre deosebire de situația din țările cu sistem common-law, tind să se conformeze la principiile enunțate în cuprinsul deciziilor instanțelor superioare pentru a evita ca hotărârile lor să fie anulate în căile de atac. Mai mult, norme procedurale speciale pot asigura coerența dintre diferitele nivele ale sistemului de instanțe.

Dimpotrivă, un sistem în care este acordată Curții Supreme posibilitatea de a adresa instanțelor de rang inferior „recomandări/explicații” în probleme de aplicare a legislației nu este de natură să favorizeze apariția unei puteri judecătorești cu adevărat independente. Mai mult, aceasta implică riscul ca judecătorii să se comporte ca funcționarii publici, care primesc ordine de la superiorii lor.

Adoptarea de către instanța supremă sau alte instanțe superioare a unor ghiduri de practică obligatorii pentru jurisdicțiile inferioare, situația întâlnită în câteva țări post-sovietice, ridică probleme în această privință, fapt reținut și de Comisia de la Veneția în rapoartele sale.

Astfel, asemenea „recomandări/explicații” în mod individual nu pot sta la baza unei hotărâri judecătorești, care urmează a fi întemeiată exclusiv pe prevederile legale. Judecătorii trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită de a soluționa în mod imparțial cauzele, în conformitate cu legea și cu propria apreciere a faptelor.

De asemenea, o hotărâre judecătorească nu poate fi casată doar din considerentul că aceasta este contrară practicii stabilite de Curtea Supremă de Justiție. În acest sens, Curtea Europeană în jurisprudența sa a statuat că nu există un drept la o jurisprudență constantă, astfel încât schimbarea jurisprudenței impusă de o abordare dinamică și progresivă este admisibilă și nu încalcă principiul securității juridice (CtEDO, Unedic c. Franței, 2008, para. 74; Legrand c. Franței, 2011), dacă sunt întrunite două condiții: (1) noua abordare să fie consecventă la nivelul acelei jurisdicții și (2) instanța care a decis schimbarea interpretării să motiveze detaliat considerentele pentru care a decis astfel (Atanasovski c. Macedonia, 2010, para. 38).”

11. Prevederi relevante ale Hotărîrii Curții Constituționale nr. 19 din 18.12.2012 :

“ 20. Curtea reamintește că este competentă anume și exclusiv să aprecieze circumstanțele de drept, cele de fapt fiind, în principiu, irelevante. [...]

21. Este evident că, spre deosebire de Curtea Europeană, al cărei specific este de a examina cereri individuale privind încălcarea drepturilor omului, testul calității de victimă sau al unui eventual prejudiciu este inaplicabil pentru exercitarea controlului constituționalității legii de către Curtea Constituțională, care este în esență sesizată printr-o *actio popularis*.”

“23. Chiar și în cazul soluționării excepțiilor de neconstituționalitate, care se ridică la aplicarea legii în cadrul litigiului dedus spre soluționare instanței de judecată, Curtea nu este competentă a analiza aplicarea unei anumite dispoziții legale unei situații concrete, ci numai compatibilitatea *in abstracto* a prevederilor contestate cu normele Constituției.

24. De asemenea, deși soluționarea litigiilor concrete între persoane concrete este atribuția exclusivă a instanțelor judecătorești, acestea fiind și singurele în măsură să cuantifice *in concreto* efectele aplicării normei la situația de fapt dedusă instanței, prin raportarea normelor contestate atât la dispozițiile constituționale, cât și la prevederile Convenției Europene, Curtea Constituțională statuează asupra calității normei juridice de a respecta *in abstracto* dispozițiile Constituției și ale Convenției Europene, ținând cont, în același timp, de efectele potențiale sau de riscurile pe care le comportă aceasta în raport cu destinatarii normei.

25. Curtea nu vede nici un motiv să considere că nu este competentă să examineze *in abstracto* problemele de compatibilitate a unei norme din legea organică cu Legea Supremă, în absența unor victime sau prejudicii concrete. [...]”

“29. În context, Curtea reamintește că, în temeiul articolului 134 din Constituție, este unica autoritate de jurisdicție constituțională și garantează supremația Constituției.”

12. Prevederi relevante ale Codului de procedură civilă al Republicii Moldova:

Articolul 12. Soluționarea pricinilor civile în temeiul legislației Republicii Moldova

(1) Instanța judecătorească soluționează pricinile civile în temeiul Constituției Republicii Moldova, legilor, hotărîrilor Parlamentului, ordonanțelor și hotărîrilor Guvernului, actelor normative ale autorităților publice centrale și locale, tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. [...]

(2) Constituția Republicii Moldova are putere juridică supremă și acțiune directă pe întreg teritoriul țării. Instanța judecătorească nu este în drept să aplice legi și alte acte normative ce contravin Constituției. Dacă, în procesul judecării pricinii, se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale, instanța judecătorească înaintează Curții Supreme de Justiție propunerea de a sesiza Curtea Constituțională.

13. Prevederi relevante ale Codului penal al Republicii Moldova:

Articolul 307. Pronunțarea unei sentințe, decizii,
încheieri sau hotărâri contrare legii

(1) Pronunțarea cu bună-știință de către judecător a unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii

se pedepsește cu amendă în sumă de la 300 la 800 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 5 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani.

14. Prevederi relevante ale Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție:

Articolul 3. Principiile de activitate
ale Curții Supreme de Justiție

Curtea Supremă de Justiție își desfășoară activitatea în baza principiilor:

- a) legalității și publicității;
- b) separării puterii judecătorești de puterea legislativă și cea executivă;**
- c) independenței puterii judecătorești;**
- d) pregătirii și prezentării bugetului propriu;
- e) realizării dreptului său de a adopta hotărâri legale, întemeiate și echitabile;
- f) altor principii prevăzute de Legea privind organizarea judecătorească și Legea cu privire la statutul judecătorului.

15. Prevederi relevante ale Legii nr. 514 din 06.07.1995 privind organizarea judecătorească:

Articolul 1. Puterea judecătorească

(1) Puterea judecătorească este independentă, separată de puterea legislativă și puterea executivă, are atribuții proprii, exercitate prin instanțele judecătorești, în conformitate cu principiile și dispozițiile prevăzute de Constituție și de alte legi.

(2) Justiția se înfăptuiește în numele legii.

16. Prevederi relevante ale Legii nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului:

Articolul 15. Obligațiile judecătorilor

(1) Judecătorii sînt obligați:

- a) să fie imparțiali;*
- b) să asigure apărarea drepturilor și libertăților persoanelor, onoarei și demnității acestora;*
- c) să respecte întocmai cerințele legii la înfăptuirea justiției și să asigure interpretarea și aplicarea uniformă a legislației; [...]*

IV. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT

Pe 16 noiembrie 2015, executorul judecătoresc Stoian Grigore emite Actul de constatare nr. 176CA-5/15, în care constată, cu încălcarea unui șir de norme legale, existența pe proprietatea doamnei Arhip Vera a unui gard cu înălțimea de 2,65 m, fără consimțământul acesteia (fapt ce nu corespunde realității). Actul respectiv a fost prezentat drept probă într-un litigiu în desfășurare la Judecătoria Buiucani, în care doamna Arhip are calitatea de pîrît pe acțiunea reconvențională pe faptul demolării gardului, de către partea adversă.

Pe 07 decembrie 2015, Arhip Vera a depus la Judecătoria Centru cerere de chemare în judecată împotriva executorului judecătoresc Stoian Grigore cu privire la anularea Actului de constatare nr. 176CA-5/15 din 16 noiembrie 2015 și suspendarea acestuia.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 09 decembrie 2015, nu s-a dat curs cererii, reclamantei fiindu-i acordat un termen de 5 zile pentru înlăturarea neajunsurilor, din momentul recepționării copiei de pe încheiere.

Prin Încheierea judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 24 decembrie 2015, cererea a fost restituită, în temeiul art. 171 (2) CPC al RM.

Pe 11 martie 2016, reprezentantul dnei Arhip Vera, avocatul stagiar Fulga Grabovski, a declarat recurs împotriva Încheierii Judecătoriei Centru din 24 decembrie 2015, solicitînd repunerea în termen, admiterea recursului, casarea încheierii instanței de fond cu restituirea pricinii spre rejudecare în prima instanță în alt complet de judecată.

În motivarea recursului s-a indicat că, nefiindu-i cunoscută soarta cererii sale de chemare în judecată, pe 04.03.2016, reclamanta a semnat un mandat de reprezentare în instanța de judecată cu avocatul stagiar Fulga Grabovski. La aceeași dată, ultima a solicitat dosarul nr. 25c11-364/15 pentru a lua cunoștință cu materialele acestuia și a constatat că dosarul conține doar cererea și încheierea instanței din 24 decembrie 2016 privind restituirea cererii. Din dosar lipseau:

- Încheierea instanței din 9 decembrie 2015 de a nu da curs cererii;
- suplimentul depus de reclamantă pe 23 decembrie 2015;
- dovada recepționării de reclamantă a încheierilor instanței de judecată;
- procesul-verbal al ședinței de judecată.

Din considerentele expuse supra, Încheierea de a nu da curs cererii de chemare în judecată nu îi este cunoscută reclamantei sau reprezentantului acesteia nici până în prezent. Din dosar lipsea de asemenea orice semnătură a reclamantei privind recepția cărorva acte ale instanței. Din acest motiv, s-a solicitat repunerea în termenul de declarare a recursului.

Pe 17 mai 2016, instanța de recurs a decis respingerea cererii de repunere în termenul de declarare a recursului ca tardiv, neinvocînd cadrul legal al RM, ci o **Recomandare a Curții Supreme de Justiție – nr. 54 „Cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanților la proces”**:

„În asemenea situație, argumentul reprezentantului recurenteii că instanța nu i-a acordat reclamantei termen pentru înlăturarea presupuselor neajunsuri, din motivul neaducerii la cunoștința a încheierii din 09 decembrie 2015, este nefondat, deoarece prin neexecutarea corespunzătoare a obligației de recepționare a corespondenței se consideră că persoana a fost înștiințată despre locul, data și ora ședinței de judecată sau despre locul, data și ora efectuării unui act procedural, prin urmare cererea de repunere în termenul de declarare a recursului urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.

*Explicații în acest sens se conțin și în **Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 54 „Cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanților la proces”**.*

Pe 31.05.2016, revizuenta a solicitat Oficiului Poștal MD 2001 copia avizului recomandat nr. DS200120684AS (Încheierea instanței privind înlăturarea neajunsurilor), precum și a avizului de înștiințare contra semnătură, în sensul pct. 94 din HG nr. 798 din 18.06.2002 pentru aprobarea Regulilor privind prestarea serviciilor poștale.

Pe 04.07.2016, Î.S. „Poșta Moldovei” a remis răspunsul la informația solicitată, comunicându-i revizuintei că avizul F. 22 repetat despre parvenirea scrisorii recomandate nr. DS200120684AS nu a fost posibil de predat contra semnătură în momentul distribuirii pe 24.12.2015, deoarece dna Arhip V. lipsea de la domiciliu, iar acesta a fost lansat în cutia poștală.

În baza acestor circumstanțe – existența unui nou act ce dovedește necunoașterea de către recurentă a faptului parvenirii Încheierii Judecătoreiei Centru la oficiul Poștal Buiucani – reprezentantul recurenteii a înaintat cerere de revizuire a Deciziei Colegiului civil al Curții de Apel Chișinău nr. 2r-842/16 din 17 mai 2016 și casarea integrală a acesteia, cu trimiterea spre rejudecare instanței competente.

Totodată, a fost ridicată excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, în temeiul art. 135 alin (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) lit. a) din legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1), lit. a), art. 39 din Codul jurisdicției Constiuționale, art. 12¹ din Codul de procedură civilă.

Pe 22 septembrie 2016, Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a emis două încheieri, prin care a respins atât cererea de revizuire, cât și demersul privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Motivele pentru care instanța a făcut acest lucru sînt următoarele:

**ÎNCHEIEREA PRIVIND RESPINGEREA DEMERSULUI DE
RIDICARE A EXCEPȚIEI DE NECONSTITUȚIONALITATE din 22
septembrie 2016:**

“Astfel, reieșind din prevederile citate supra, Colegiul civil constată că propunerea înaintată de reprezentantul lui Arhip Vera, avocatul Grabovski Fulga cu privire la aezizarea Curții Constituționale din motiv că art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție **vin în contradicție directă cu prevederile art. 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, este neîntemeiată, or este evident că nu poate fi dispusă ridicarea excepției de neconstituționalitate asupra unei norme care este clară și lipsită de obscuritate.**”

V EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Din cele expuse supra, rezultă că normele de drept ale căror constituționalitate se solicită a fi verificată, au fost aplicate într-o decizie irevocabilă a unei instanțe judecătorești.

Astfel, potrivit art. 12¹ Cod de procedură civilă, coroborat cu Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 “pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova” se constată că în procesul de judecare a cauzei, dacă instanța este sesizată de una din părți asupra neconstituționalității actului aplicabil care poate fi supus controlului constituționalității, judecătorul ordinar sau completul de judecată nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, dar în mod obligatoriu va demara procesul de exercitare a controlului constituționalității invocat de către partea în proces, fiind obligați să suspende judecarea cauzei și să sesizeze Curtea Constituțională, prezentînd direct Curții Constituționale sesizarea privind excepția de neconstituționalitate.

Excepția de neconstituționalitate reprezintă mijlocul procedural pentru realizarea accesului cetățeanului, în calitate de titular al drepturilor și libertăților fundamentale, la controlul constituționalității actelor normative.

Cu referire la prevederile art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție:

Actul de constatare este un act ce constată un fapt sau o stare de fapt și poate fi folosit drept probă în procesul de judecată, generînd drepturi și obligații față de părți, putînd să influențeze în mod direct soarta procesului. Acesta are forță probantă deosebită și beneficiază chiar de o prezumție de legalitate, pînă la proba contrară.

Prin Încheierea sa din 24 decembrie 2015, instanța de fond a constatat, fără a pune cauza pe rol, că Actul de constatare contestat nr. 176 CA -5/15 din

16 noiembrie 2015 nu a încălcat drepturile reclamantei și a restituit cererea de chemare în judecată.

Reclamanta a fost privată de dreptul de a-și expune considerentele asupra cauzei și a-și susține poziția din cauză că acesteia nu i-a fost adus la cunoștință niciun act procedural al primei instanțe. Cu toate că prima instanță a expediat în adresa V. Arhip Încheierea sa privind necesitatea lichidării neajunsurilor cu aviz recomandat, Oficiul poștal nu a adus la cunoștința reclamantei acest fapt și nici nu a fost aplicată vreo semnătură pe avizul repetat F.22, acesta fiind lansat în cutia poștală.

Instanța de apel (Curtea de Apel Chișinău) a respins solicitarea privind repunerea în termenul de declarare a recursului reclamantei, invocând prevederile Recomandării Curții Supreme de Justiție – nr. 54 „Cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanților la proces”, statuînd că *“prin neexecutarea corespunzătoare a obligației de recepționare a corespondenței se consideră că persoana a fost înștiințată despre locul, data și ora ședinței de judecată sau despre locul, data și ora efectuării unui act procedural”*.

Citarea legală în proces este reglementată în termeni imperativi de Codul de procedură civilă (art. 100-109). Citarea părților implicate într-un proces civil reprezintă una dintre garanțiile procesuale cele mai importante pentru respectarea dreptului fundamental la apărare, consacrat atât la nivelul unor importante tratate și convenții internaționale (*Art. 14 pct. 3 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile civile și politice, art. 6 pct. 3 al Convenției Europene a Drepturile Omului.*) cât și, la nivel constituțional. Măsura citării în proces a tuturor părților este de natură a asigura respectarea dreptului la *“un proces echitabil”*, garantat prin art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și explicat de jurisprudența CEDO ca fiind dreptul fiecărei părți de a-și pledea cauza *“în aceleași condiții”*.

Deși constatarea citată a Curții de Apel nu se regăsește mot-a-mot în textul Recomandării nr. 54 „Cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanților la proces”, judecătorii au dedus concluzia dumnealor din coroborarea prevederilor Recomandării și ale Codului de procedură civilă, instituind chiar o noțiune procedurală nouă – aceea de *“obligație de recepționare a corespondenței”*, egalînd-o cu noțiunea de *“refuz de primire a citației sau înștiințării”*.

Este posibil ca magistrații să fi inventat pur și simplu noțiunea și constatarea lor novatoare, folosindu-se de paravanul unui act juridic cu caracter nedefinit, dar folosit uzual în practica judiciară – acela de Recomandare a CSJ, pentru a respinge repunerea în termenul de recurs a reclamantei. Totuși, nu putem să nu remarcăm că însăși existența acestui act *“pseudonormativ”* a permis astfel de constatări și interpretări eronate ale instanței, care de altfel a invocat drept unic temei legal anume această Recomandare nr. 54, ce reprezintă doar o opinie personală a unor judecători din cadrul unei instanțe judiciare, **alta decât cea competentă în soluționarea cauzei.**

Faptul că magistrații se folosesc de constatări inexistente în ACTE NORMATIVE INEXISTENTE în procesul de înlăptuire a justiției este cu atât mai grav.

Prevederile art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție și ale art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție acordă dreptul Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter de recomandare sau de explicare a legislației vin în contradicției directă cu prevederile art. 66 lit. c) din Constituția Republicii Moldova, care indică expres că interpretarea legilor și asigurarea unitară a reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării se efectuează în exclusivitate de către Parlamentul Republicii Moldova. Aceste prevederi vin în contradicție și cu art. 116 alin. (1) din Constituție, care indică că judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

De remarcat că deși textul normelor contestate face referire la “hotărâri explicative” ale CSJ, prin Hotărîrea sa din 22.07.2016, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a egalat noțiunile de „**recomandări/explicații**”, statuînd că acestea nu pot sta la baza unei hotărâri judecătorești, care urmează a fi întemeiată **exclusiv** pe prevederile legale. Astfel, putem conchide că legiuitorul a avut în vedere prin normele contestate inclusiv și Recomandările Curții Supreme de Justiție, care nu sînt expres prevăzute în acestea, însă sînt frecvent utilizate de instanțele judecătorești și au fost utilizate și în speță, aplicîndu-se de drept și prin analogie, prevederile art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție și ale art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție.

Aceste “recomandări/explicații” oferă și permit o interpretare extensivă a normelor legale, adesea contrare sensului avut în vedere de legiuitor, cum este cazul de față, iar normele contestate legiferează, într-un fel, acest procedeu. Este mai puțin relevant dacă aceste acte “pseudolegale” sînt aplicate față de o persoană determinată sau erga omnes, însăși existența lor oferind o pîrghie de abstractizare de la sensul strict al legii, lucru nepermis într-un stat de drept. Faptul că unii judecători se folosesc de existența acestor recomandări pentru a interpreta pînă la șimonosire o noțiune juridică, chiar și acelea care sînt de strictă interpretare, cum este în speță noțiunea de “refuz de recepționare a corespondenței”, sau doar interpretează greșit sensul “recomandărilor” CSJ, este și el mai puțin relevant și chiar imposibil de demonstrat, căci numai magistratul însuși cunoaște propriile rațiuni după care s-a ghidat în luarea hotărîrii sale.

În speță, nu cunoaștem în care parte anume a Recomandării nr. 54 a înțeles completul de judecători că se află motivația lor și respectiv noțiunea de “neexecutare corespunzătoare a *obligației de recepționare a corespondenței*” care se echivalează, în opinia dîșnilor, noțiunii de “refuz de recepționare”, însă Recomandarea a fost invocată și deci aplicată, împreună sau în temeiul normelor contestate, ceea ce ne permite să concluzionăm că judecătorii și-au format opiniile expuse în decizia lor prin prisma interpretării Recomandării invocate în ansamblul său. Iar faptul că nu unul, ci toți magistrații din complet – trei la număr – au recurs la aceeași logică a interpretării, constituie o “circumstanță agravantă” sau o argumentare în plus a inutilității și caracterului nociv al

normelor contestate, a ilegalității și respectiv neconstituționalității acestora, care au dus la luarea unei decizii ilegale irevocabile.

Așadar, normele legale contestate au fost aplicate în concreto.

Prin hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție și recomandările acesteia se instituie o supunere procesuală pe verticală, fapt ce aduce atingere direct independenței judecătorilor din cadrul instanțelor de judecată de grad inferior.

Un sistem în care este acordată Curții Supreme posibilitatea de a adresa instanțelor de rang inferior „recomandări/explicații” în probleme de aplicare a legislației nu este de natură să favorizeze apariția unei puteri judecătorești cu adevărat independente. Mai mult, aceasta implică riscul ca judecătorii să se comporte ca funcționarii publici, care primesc ordine de la superiorii lor.

Independența judecătorilor nu este un privilegiu al judecătorilor, ea este un beneficiu al cetățenilor (Hot. CC nr. 12 din 07.06.2011).

Cu privire la forța juridică a hotărârilor explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție

Curtea a reținut, în Hotărârea sa din 22.07.2016, că, în conformitate cu articolul 116 din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili potrivit legii.

“Independența judiciară înseamnă nu numai independența puterii judecătorești în ansamblul său față de celelalte puteri ale statului, dar privește și aspectul „intern”.

Fiecare judecător, indiferent care este poziția sa în sistem, exercită aceeași autoritate de judecată. Prin urmare, în soluționarea unei cauze, acesta trebuie să fie independent și față de ceilalți judecători, și de președintele de instanță sau de celelalte instanțe (cum sunt, de pildă, instanțele de apel sau celelalte instanțe superioare).

Curtea a reamintit că, în Hotărârea nr.2 din 9 februarie 2016, a statuat că:

„97. Independența judecătorilor este unul dintre principiile fundamentale de organizare și realizare a justiției. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude noțiunea de ierarhie, subordonare. [...]

98. [...] Independența judecătorului implică cerința soluționării litigiilor fără nici o ingerință, inclusiv din partea instanței ierarhic superioare.”

Potrivit articolului 114 din Constituție, „justiția se înfăptuiește în numele legii”. Prin urmare, judecătorii se supun numai legii. Acest principiu îi protejează pe judecători în primul rând de influențe externe nepotrivite. În același timp, principiul este aplicabil și în interiorul puterii judecătorești. Organizarea ierarhică a justiției, în sensul unei subordonări a judecătorilor față de președinții de

instanțe sau față de instanțele superioare în procesul de soluționare a cauzelor, ar fi o încălcare evidentă a acestui principiu.

Ideea fundamentală este aceea că judecătorul, în exercitarea atribuțiilor sale, nu este angajatul nimănui; acesta este deținătorul unei funcții de stat. El este astfel în slujba legii și este răspunzător numai în fața acesteia. Este axiomatic faptul că în soluționarea unei cauze, un judecător nu acționează la ordinele sau instrucțiunile nici unui terț din interiorul sau din exteriorul sistemului judiciar.

Dimpotrivă, **un sistem în care este acordată Curții Supreme posibilitatea de a adresa instanțelor de rang inferior „recomandări/explicații” în probleme de aplicare a legislației nu este de natură să favorizeze apariția unei puteri judecătorești cu adevărat independente.** Mai mult, aceasta implică riscul ca judecătorii să se comporte ca funcționarii publici, care primesc ordine de la superiorii lor.”

Așadar, pretenția noastră vizează o abordare în concreto a problemelor de compatibilitate a unei norme din legea organică și cea ordinară cu Legea Supremă, care are legătură directă cu fondul litigiului principal, căci în temeiul acestor legi a fost emisă o decizie irevocabilă a unei instanțe de recurs, precum și soluția și motivarea acesteia.

Dar chiar și în ipoteza în care Curtea ar putea deduce că pretenția de față ar viza o abordare în abstracto, fiind o actio popularis, amintim că tot Curtea a concluzionat, în Hotărîrea sa nr. 19 din 18.12.2012: **„Curtea reamintește că este competentă anume și exclusiv să aprecieze circumstanțele de drept, cele de fapt fiind, în principiu, irelevante.”**

Iar în Hotărîrea CC din 22 iulie 2016, Curtea statuează că existența unor norme ce acordă Curții Supreme posibilitatea de a adresa instanțelor de rang inferior „recomandări/explicații” în probleme de aplicare a legislației **periclitează existența unei puteri judecătorești cu adevărat independente**, situație întâlnită doar în câteva țări post-sovietice, și care contravine rapoartelor Comisiei de la Veneția.

În același context, conform Hotărîrii CC nr. 20 din 23.06.2015:

“37. Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea **principiului separării puterii de stat în puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească** și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

38. În cadrul bunei organizări a autorității statului, **rolul Curților Constituționale este unul esențial și definitoriu, reprezentând un adevărat pilon de susținere a statului și a democrației, garantând egalitatea în fața legii, libertățile fundamentale și drepturile omului.** Totodată, Curțile Constituționale contribuie la buna funcționare a autorităților publice în cadrul raporturilor constituționale de separație, echilibru, colaborare și control reciproc al puterilor statului.”

„69 Curtea Constituțională statuează că dispozițiile constituționale, conform cărora judecătorii sunt independenți și se supun numai legii, nu au caracter declarativ, ci

constituie norme obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a **independenței judecătorilor, fără de care este de neconceput statul de drept.**”

Precizări importante în privința competenței Curții vizavi de sesizările în concreto, în abstracto sau prin *actio popularis*, face aceasta în Hotărârea sa nr. 19 din 18.12.2012:

“ 20. **Curtea reamintește că este competentă anume și exclusiv să aprecieze circumstanțele de drept, cele de fapt fiind, în principiu, irelevante. [...]**

21. Este evident că, spre deosebire de Curtea Europeană, al cărei specific este de a examina cereri individuale privind încălcarea drepturilor omului, testul calității de victimă sau al unui eventual prejudiciu este inaplicabil pentru exercitarea controlului constituționalității legii de către **Curtea Constituțională, care este în esență sesizată printr-o *actio popularis*.**”

“23. Chiar și în cazul soluționării excepțiilor de neconstituționalitate, care se ridică la aplicarea legii în cadrul litigiului dedus spre soluționare instanței de judecată, Curtea nu este competentă a analiza aplicarea unei anumite dispoziții legale unei situații concrete, ci numai compatibilitatea *in abstracto* a prevederilor contestate cu normele Constituției.

24. De asemenea, deși soluționarea litigiilor concrete între persoane concrete este atribuția exclusivă a instanțelor judecătorești, acestea fiind și singurele în măsură să cuantifice *in concreto* efectele aplicării normei la situația de fapt dedusă instanței, prin raportarea normelor contestate atât la dispozițiile constituționale, cât și la prevederile Convenției Europene, Curtea Constituțională statuează asupra calității normei juridice de a respecta *in abstracto* dispozițiile Constituției și ale Convenției Europene, ținând cont, în același timp, de efectele potențiale sau de riscurile pe care le comportă aceasta în raport cu destinatarii normei.

25. **Curtea nu vede nici un motiv să considere că nu este competentă să examineze *in abstracto* problemele de compatibilitate a unei norme din legea organică cu Legea Supremă, în absența unor victime sau prejudicii concrete. [...]**”

“29. În context, Curtea reamintește că, în temeiul articolului 134 din Constituție, este unica autoritate de jurisdicție constituțională și garantează supremația Constituției.”

Hotărârea curții Constituționale nr. 12 din 07.06.2011:

Protecția judiciară efectivă și completă poate fi realizată doar în condițiile unei adevărate independențe a puterii judecătorești, care este investită cu prerogativa de a asigura și restabili, prin intermediul justiției, ordinea juridică în statul de drept.

Orice activitate judiciară trebuie să se întemeieze pe anumite principii fundamentale menite să asigure caracterul unitar și coerența actului de justiție și, mai ales, realizarea drepturilor și intereselor legitime ale celor implicați în actul de justiție.

Puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri, abilitat constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției.

Astfel, justiția, ca sistem, dar și **judecătorii, individual, trebuie să fie capabili să-și exercite atribuțiile fără a fi influențați de puterea legislativă, cea executivă ori de diverse grupuri de interese și persoane.** În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude subordonarea și ierarhia. Iată de ce **independența judecătorilor nu este un privilegiu al judecătorilor, ea este un beneficiu al cetățenilor.**"

Independența justiției este o condiție a statului de drept și garanția fundamentală a unui proces echitabil [Opinia nr. 1(2001) a Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) cu privire la standardele privind independența sistemului judiciar și inamovibilitatea judecătorilor]. Judecătorii sunt cei „care adoptă decizia finală în privința vieții, libertății, drepturilor, obligațiilor și proprietății cetățenilor” (expunerea principiilor fundamentale ale Națiunilor Unite, preluate în declarația de la Beijing, precum și articolele 5 și 6 din Convenția Europeană). „Independența lor nu este o prerogativă sau un privilegiu în propriul lor interes, ci în interesul statului de drept și al celor care caută și așteaptă dreptate.”

Remarcăm, că normele contestate - art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție – contravin prevederilor art. 12 din Codul de Procedură Civilă, care instituie obligația instanțelor judecătorești de a soluționa pricinile civile în temeiul Constituției și al actelor normative ale RM, stabilind expres și limitativ care sînt acestea:

- *Constituția Republicii Moldova,*
- *tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte,*
- *legile constituționale, organice și ordinare,*
- *hotărârile Parlamentului,*
- *actele normative ale Președintelui Republicii Moldova,*
- *ordonanțele și hotărârile Guvernului,*
- *actele normative ale ministerelor,*
- *actele normative ale altor autorități administrative centrale,*
- *actele normative ale autorităților administrației publice locale.*

Totodată, pronunțarea cu bună-știință de către judecător a unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii constituie infracțiune în sensul art. 307 alin. (1) din Codul Penal.

Amintim, de asemenea, că CEDO a constatat în nenumărate rînduri violarea de către Moldova a **art. 6 § 1 CEDO** pentru examinarea pricinii în lipsa citării legale a participanților la proces: cauza Zilleberg c. Moldovei, Bucuria c. Moldovei, Rusuu c. Moldovei, astfel încît se impune a fortiori respectarea cît mai

strictă a normelor procedurale cu privire la procedura citării și înmînării actelor de procedură participanților la proces.

Mai mult, judecătorii au posibilitatea și chiar obligația de se raporta în deciziile lor direct la jurisprudența CEDO în materia citării legale, la care și ar trebui să facă trimitere în motivarea hotărîrilor emise. În speță, aceștia nu o fac, ignorînd cu desăvîrșire normele legale (ce sînt de strictă interpretare) și jurisprudența Curții, invocînd în schimb Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 54 „Cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanților la proces”. Curtea Europeană a Drepturilor Omului este unica în drept, prin intermediul deciziilor sale, să dea interpretări oficiale aplicării Convenției și, deci, obligatorii. Instanțele judecătorești sînt obligate să se călăuzească de aceste interpretări.

În virtutea principiului subsidiarității, după cum Curtea Europeană nu poate să preia locul instanțelor naționale, nici instanțele naționale de grad superior nu pot să preia locul instanțelor de grad inferior și să se implice în procesul de judecare a cauzei prin oferirea unor interpretări predefinite. Acestea urmează să se expună asupra unei cauze concrete în limitele controlului judiciar.

Normele contestate încalcă **principiul subsidiarității** și de aceea trebuie declarate neconstituționale – considerăm că o Hotărîre a Înaltei Curți în acest sens ar contribui în mod direct la consolidarea actului de justiție și curmarea ilegalităților și abuzurilor în domeniul atît de sensibil al societății moldovenești – justiția. Ar contribui inclusiv la creșterea încrederii populației în actul de justiție, care nu este ținută să cunoască decît actele normative ale RM și rămîne nedumerită la invocarea de către instanțele judecătorești a unor acte juridice cu statut nedefinit, despre care nu are cunoștință.

De asemenea, prin normele legale contestate este stipulată adoptarea hotărîrilor explicative de către Curtea Supremă de Justiție fără a se prevedea mecanismul și limitele lor de aplicare, încălcîndu-se astfel **principiul accesibilității actului legislativ**, ceea ce permite aplicarea discreționară a acestor norme de către instanțele judecătorești, lucru care s-a și întîmplat în speță.

NULLUM IUDICIUM SINE LEGE = nici o judecata în afară de lege (sau **nicio lege în afara Constituției**).

VI. CERINȚELE AUTORULUI:

1. Exercițarea controlului constituționalității prevederilor art. 17 din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, art. 2 lit d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, prin prisma art. 6, 15, 114 și 116 din Constituție.

